

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Flemming-Kulesza (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSA Maciej Piankowski (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania E. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

skarga o wznowienie postępowania w sprawie Sądu Okręgowego w K., o

jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 stycznia 2012 r.,

zażalenia ubezpieczonej na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w K.

z dnia 19 września 2011 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 19 września 2011 r. Sąd Okręgowy w K. odrzucił skargę E. M. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 26 września 2008 r. oraz przyznał od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w K. na rzecz radcy prawnego kwotę 60 zł tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu.

Sąd Okręgowy podał, że wyrokiem z dnia 6 maja 2008 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił odwołanie E. M. od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia

Spółecznego z dnia 23 sierpnia 2007 r., którą organ rentowy odmówił wnioskodawczyni prawa do jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci męża T. M. uznając, że śmierć nie nastąpiła wskutek wypadku przy pracy rolniczej, gdyż stwierdzony u niego zawał serca nie został spowodowany przyczyną zewnętrzną, lecz wcześniej nieujawnioną i nieleczoną chorobą wieńcową. W apelacji od powyższego wyroku E. M. zarzuciła, że opinia biegłego lekarza kardiologa co do ustalenia przyczyny zgonu jej męża została oparta na podstawie przypuszczeń i prawdopodobieństwa. Brak jest opinii meteorologicznej, bowiem na temat temperatury powietrza w dniu 26 czerwca 2006 r., która według skarżącej w połączeniu z wysiłkiem fizycznym była przyczyną zawału serca, powinni wypowiedzieć się meteorolodzy. Wyrokiem z dnia 26 września 2008 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację.

W piśmie sporządzonym w dniu 19 kwietnia 2011 r. E. M. wniosła o wznowienie postępowania w sprawie VI Ua ... i dopuszczenie „materiału dowodowego meteorologicznego na dzień 26 czerwca 2006 r.". Pełnomocnik ubezpieczonej ustanowiony z urzędu podał, że działając na podstawie art. 403 § 2 k.p.c., wobec wykrycia środków dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu, wniósł o: 1) wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 26 września 2008 r., 2) dopuszczenie dowodu z zaświadczenia KRUS z dnia 4 lipca 2011 r. dotyczącego okresów podlegania przez T. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresów zaliczanych i wysokości opłaconych składek oraz zaświadczenia z dnia 12 sierpnia 2011 r. o braku wypłaty na jego rzecz zasiłku chorobowego w okresie od 25 stycznia 2001 r. do 30 czerwca 2006 r., 3) przeprowadzenie dowodu z opinii meteorologicznej Instytutu Gospodarki Wodnej i Meteorologii w Warszawie na okoliczność warunków pogodowych panujących w miesiącu czerwcu 2006 r., ze szczególnym uwzględnieniem dnia 26 czerwca 2006 r. w miejscowości M. gmina K. Wskazując na powyższe domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia na rzecz wnioskodawczyni od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego jednorazowego odszkodowania z tytułu śmierci męża T. M. w dniu 26 czerwca 2006 r. wraz z ustawowymi odsetkami. W uzasadnieniu pełnomocnik skarżącej podniósł, że wnioskodawczyni już

uprzednio składała wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii meteorologicznej na okoliczność warunków pogodowych w dniu 26 czerwca 2006 r., lecz Sąd pozostawił ten wniosek bez załatwienia. T. M. nigdy nie leczył się na serce, ani na nadciśnienie i nie zażywał żadnych leków. Dowodem na to, że nigdy nie korzystał z zasiłków chorobowych są wskazane wyżej zaświadczenia organu rentowego. Przez przedstawienie tych zaświadczeń oraz wniesienie o przeprowadzenie dowodu z opinii meteorologicznej, wypełniona została dyspozycja art. 403 § 2 k.p.c. w zakresie okoliczności faktycznych i środków dowodowych mających wpływ na wynik sprawy, a niepodniesionych w poprzednim postępowaniu.

Sąd Okręgowy zważył, że w świetle art. 410 § 1 k.p.c. ocena zasadności skargi o wznowienie postępowania musi być poprzedzona wstępnym jej badaniem, obejmującym m.in. kontrolę, czy skarga jest dopuszczalna ze względu na charakter orzeczenia, czy wniesiona została w terminie oraz czy opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia w razie późniejszego wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Z treści skargi o wznowienie wynika, że warunki atmosferyczne panujące w dniu zdarzenia, zwłaszcza wysoka temperatura powietrza, które w ocenie skarżącej przyczyniły się do śmierci jej męża, jak również zarzut braku przeprowadzenia dowodu z opinii meteorologicznej na tę okoliczność, już uprzednio były przez ubezpieczoną podnoszone, jednak Sąd pozostawił jej wniosek dowodowy bez rozpoznania. Z tego względu nie można uznać, aby wskazana okoliczność faktyczna i powoływany dla jej wykazania środek dowodowy zostały wykryte później i wnioskodawczyni nie mogła z nich skorzystać w poprzednim postępowaniu. W konsekwencji podnoszona obecnie okoliczność, że w toku poprzedniego postępowania Sąd pominął kwestie dotyczące warunków atmosferycznych i zgłoszony dowód z opinii meteorologicznej, nie może być uznana za ustawową przyczynę wznowienia, o której mowa w art. 403 § 2 k.p.c. Nie stanowi także oparcia skargi na ustawowej podstawie wznowienia powołanie się i to dopiero w uzupełnieniu skargi, na dowód w postaci zaświadczeń organu rentowego. Zaświadczenia te nie są środkami dowodowymi, które mogłyby mieć

wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Nie dowodzą one okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia w tej sprawie. Zarówno potwierdzone w nich podleganie przez T. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników i opłacanie składek na to ubezpieczenie, jak też brak pobierania przez niego zasiłków chorobowych, nie miały żadnego wpływ na odmowę przyznania skarżącej jednorazowego odszkodowania.

Sąd Okręgowy zauważył, że w sprawie trudno też mówić o zachowaniu przewidzianego w art. 407 § 1 k.p.c. terminu do wniesienia skargi o wznowienie. Skargę o wznowienie wnosi się w terminie trzymiesięcznym, liczonym od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. W wypadku, gdy przyczynę wznowienia stanowi późniejsze wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy (art. 403 § 2 k.p.c.), termin do wniesienia skargi należy liczyć od dnia ich „wykrycia”, tj. dowiedzenia się przez stronę o ich istnieniu. Tymczasem wszystkie powoływane przez skarżącą okoliczności faktyczne i środki dowodowe były jej znane już uprzednio.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik ubezpieczonej wniósł o jego uchylenie oraz zasądzenie na rzecz wnioskodawczynie kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa prawnego, nie precyzując jednoznacznie który z przepisów – zdaniem skarżącej - został naruszony. Z wywodów uzasadnienia zażalenia można wnioskować, że skarżąca dopatruje się naruszenia art. 403 § 2 k.p.c., gdyż jest to jedyna podstawa prawna przytoczona w uzasadnieniu zażalenia. Skarżąca podała, że domagała się wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. wobec wykrycia środków dowodowych które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Powtórzyła, że nowymi środkami dowodowymi są dwa zaświadczenia KRUS: zaświadczenie dotyczące okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresów podlegających zaliczeniu oraz wysokości opłaconych składek z dnia 4 lipca 2011 r. oraz zaświadczenie z dnia 12 sierpnia 2011 r. Zaświadczenia te, zdaniem wnioskodawczynie mogą mieć wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, gdyż wykazują, że

jej zmarły mąż był objęty ubezpieczeniem rolniczym i nie pobierał zasiłku chorobowego, co wskazuje na to że nie chorował. Zaświadczenia te zostały uzyskane przez wnioskodawczynię 4 lipca i 12 sierpnia 2011 r. Gdy przyczynę wznowienia stanowi późniejsze uzyskanie środków dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy termin do wniesienia skargi należy liczyć od dnia dowiedzenia się o ich istnieniu. U wnioskodawczynie istniała świadomość prawdopodobieństwa wpływu uzyskanych środków dowodowych na treść rozstrzygnięcia wobec braku bezpośrednich dowodów na istnienie choroby wieńcowej u T. M. Prawdopodobieństwo istnienia choroby wieńcowej zostało przyjęte w opinii biegłego i uznane jako przyczyna zawału mięśnia sercowego. Wnioskodawczynie wskazując, że mąż podlegał ubezpieczeniu i opłacał składki, nie korzystał jednak z zasiłków chorobowych dowodzi, że mąż nie chorował. Wnioskodawczynie podnosiła w procesie sprawę, że mąż nie chorował i nie uskarżał się na dolegliwości sercowe, ale zaświadczenia przez nią przedstawione Sądowi Okręgowemu będące dowodem na jej twierdzenia uzyskała w lipcu i sierpniu 2011 r. Wykrycie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. oznacza powzięcie wiadomości w sposób umożliwiających ich powołanie. Wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii meteorologicznej Instytutu Gospodarki Wodnej i Meteorologii w Warszawie na okoliczność warunków pogodowych panujących w miesiącu czerwcu 2006 r., ze szczególnym uwzględnieniem dnia 26 czerwca 2006 r. w miejscowości M. gmina K., uprzednio składany przez stronę, jednak nieprzeprowadzony przez Sąd jest dodatkowym dowodem mogącym mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Okręgowy rozpoznał skargę o wznowienie postępowania od wyroku oddalającego apelację jako sąd drugiej instancji. Postanowienie o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania kończące postępowanie w sprawie wydane przez sąd, który orzekał w sprawie prawomocnie zakończonej w drugiej instancji, podlega więc zaskarżeniu zażaleniem do Sądu Najwyższego, zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego

z dnia 3 kwietnia 2007 r., III CZP 137/06 (OSNC 2007 nr 9, poz. 125) oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2011 r., III UZ 2/11 (Lex nr 846598) i z dnia 20 czerwca 2008 r., IV CZ 36/08 (Lex nr 637707).

Zgodnie z art. 403 § 2 k.p.c. można żądać wznowienia postępowania w razie późniejszego wykrycia prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycia takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. jest uzależniona od zaistnienia łącznie trzech przesłanek. Po pierwsze, wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane. Po drugie, możliwości ich wpływu na wynik sprawy i po trzecie, niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2010 r., II PZ 12/10, niepublikowane). Utrwalony jest pogląd, że możliwość powoływania nowych faktów i dowodów jest ograniczona jedynie do tych okoliczności i środków dowodowych, które istniały już w okresie trwania zakończonego postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 października 2005 r., IV CZ 96/05, Lex nr 186917; z dnia 12 listopada 1998 r., II UKN 306/1998, OSNP - wkł. 1999 r., nr 3, poz. 3; uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 21 lutego 1969 r., III PZP 63/68, OSNCP 1969 r., z. 12, poz. 208). „Okoliczność faktyczna” stanowi równoważną i samodzielłą podstawę wznowienia postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 lipca 1982 r., II CO 4/82 (Lex nr 8443). Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 26 kwietnia 2010 r., I PZ 6/10 (niepublikowane) hipoteza omawianego przepisu opisuje dwie sytuacje. Pierwsza dotyczy przypadku, gdy strona po prawomocnym zakończeniu sprawy wykryje okoliczność, która istniała wcześniej, lecz nie była jej znana, nie mogła się więc na nią uprzednio powołać. Wtedy przedstawiane dowody na „wykrytą” okoliczność nie muszą istnieć przed prawomocnym wyrokiem. Wystarczającą podstawą jest ta „wykryta” okoliczność. Za taką koncepcją opowiedział się Sąd Najwyższy we wskazanym wyżej postanowieniu II CO 4/82 oraz w postanowieniu z dnia 15 maja 2007 r., V CZ 36/07

(Lex nr 442637), z którego tezy wynika, że z uwagi na rozdzielenie kategorii „środka dowodowego” i „okoliczności faktycznej”, jako uzasadniających podstawę wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., samo ustalenie, że środek dowodowy zaistniał po uprawomocnieniu się wyroku w postępowaniu, którego wznowienia się żąda, nie wystarcza do rozstrzygnięcia, że nie zachodzi podstawa wznowienia, może ją bowiem stanowić okoliczność faktyczna istniejąca jeszcze przed uprawomocnieniem się wyroku w poprzednim postępowaniu. W tym przypadku samodzielną podstawą wznowienia postępowania jest zatem „wykryta okoliczność”. Druga sytuacja objęta hipotezą art. 403 § 2 k.p.c. dotyczy przypadku, gdy strona przedstawia środek dowodowy wykryty później (po prawomocnym zakończeniu sprawy), ale koniecznie istniejący wcześniej (przed prawomocnym rozstrzygnięciem sprawy) – a więc środek dowodowy, z którego nie mogła skorzystać - na okoliczność znaną jej wcześniej, a więc taką, której istnienia nieskutecznie dowodziła w poprzednim postępowaniu, objętym skargą o wznowienie postępowania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UZ 41/07 (Lex nr 469186). Zatem podstawę wznowienia postępowania mogą stanowić okoliczności znane stronie postępowania przed wydaniem wyroku, których istnienia dowodzi ona w skardze o wznowienie postępowania za pomocą środka dowodowego wykrytego po wydaniu tego wyroku (por. też postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 marca 2007 r., I CZ 5/07, Lex nr 278667).

Odnosząc powyższe rozważania do żądania wznowienia postępowania na podstawie zaświadczenia KRUS z dnia 4 lipca 2011 r. dotyczącego okresów podlegania przez T. M. ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresów zaliczanych i wysokości opłaconych składek oraz zaświadczenia z dnia 12 sierpnia 2011 r. o braku wypłaty na jego rzecz zasiłku chorobowego w okresie od 25 stycznia 2001 r. do 30 czerwca 2006 r. należy stwierdzić, że oba te dokumenty powstały po dacie wydania wyroku objętego skargą o wznowienie postępowania. Ponadto przedstawione zaświadczenia mają dowodzić okoliczności, które ubezpieczona podnosiła już w toku postępowania objętego skargą (czyli, że jej zmarły mąż przed śmiercią nie chorował), a zatem nie można przyjąć, że przedłożone obecnie zaświadczenia stanowią wykrycie okoliczności, która istniała wcześniej, lecz która

nie była znana ubezpieczonej, a tym samym ubezpieczona nie mogła się na tę okoliczność uprzednio powołać.

Także druga z powołanych w skardze okoliczności, a więc wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii meteorologicznej na okoliczność warunków pogodowych panujących w miesiącu czerwcu 2006 r. nie mogła stanowić podstawy do wznowienia postępowania. Wniosek dowodowy analogicznej treści był już zgłoszony w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem, którego skarga dotyczy. Pominięcie środka dowodowego nie może być kwalifikowane jako okoliczności, o których stanowi art. 403 § 2 k.p.c. Podobny problem został jednoznacznie rozstrzygnięty w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2007 r., II UZ 3/07 (OSNP 2008, nr 11-12, poz. 178). Stwierdzono w nim, że nie można oprzeć skargi o wznowienie postępowania na rzekomym „wykryciu” okoliczności faktycznej i środka dowodowego (art. 403 § 2 k.p.c.) znanych stronie, a pominiętych przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 381 k.p.c. Pominięcie przez sąd dowodu z opinii biegłego nie stanowi późniejszego wykrycia okoliczności lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Taka przyczyna, jako niemieszcząca się w ustawowych podstawach wznowienia postępowania również uzasadnia odrzucenie skargi przez sąd drugiej instancji.

Biorąc powyższe pod uwagę należało stwierdzić, że ani okoliczności powołane przez ubezpieczoną w skardze o wznowienie postępowania, ani zgłoszone przez nią dowody z dokumentów, nie miały właściwości przewidzianych w art. 403 § 2 k.p.c.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, odrzucenie skargi może nastąpić nie tylko wtedy, gdy powołana w niej podstawa wznowienia została sformułowana w sposób nieodpowiadający ustawie, ale także wówczas, gdy wskazane w niej okoliczności wprawdzie dadzą się podciągnąć pod przewidzianą w ustawie podstawę wznowienia, lecz jednak w rzeczywistości podstawa ta nie występuje (por. m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego z 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNC 1968 nr 8-9, poz. 154, z 14 grudnia 2006 r., I CZ 103/06, z 27 października 2006 r., I CZ 43/06, z 16 maja 2007 r., III CSK 56/07, z 30 maja 2007 r., IV CZ 22/07, niepublikowane). Taka sytuacja ma miejsce w odniesieniu do

wskazanej przez skarżącą podstawy wznowienia postępowania w oparciu o art. 403 § 2 k.p.c., to jest twierdzenia o późniejszym wykryciu takich okoliczności faktycznych i środków dowodowych, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, a z których nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Brak wykazania przez skarżącą, że przedstawione przez nią okoliczności faktyczne i środki dowodowe zostały „wykryte” w znaczeniu, jakie temu pojęciu przypisuje art. 403 § 2 k.p.c., pozwalają na podzielenie oceny Sądu II instancji, że ubezpieczona nie może opierać skargi o wznowienie postępowania na podstawie określonej w art. 403 § 2 k.p.c., która w rzeczywistości nie zachodzi. Stanowiło to podstawę do odrzucenia skargi w oparciu o art. 410 § 1 k.p.c.

Z tych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.